

Rolnummer 2093
Arrest nr. 12/2002 van 16 januari 2002

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen over artikel 5, § 6, 2°, van de wet van 22 april 1999 betreffende de beroepstucht voor accountants en belastingconsulenten, gesteld door de bij artikel 7 van dezelfde wet opgerichte Commissie van beroep.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters A. Arts en M. Melchior, en de rechters P. Martens, E. De Groot, L. Lavrysen, J.-P. Snappe en E. Derycke, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter A. Arts,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vragen*

Bij beslissing van 5 december 2000 in zake H. Hoogstraten, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 13 december 2000, heeft de Commissie van beroep van het Instituut van de accountants en de belastingconsulenten de volgende prejudiciële vragen gesteld :

« Schendt artikel 5, § 6, 2°, van de wet van 22 april 1999 betreffende de beroepstucht voor accountants en belastingconsulenten de artikelen 10 en 11 van de gecoördineerde Grondwet waar het als voorwaarde om eerherstel te kunnen genieten het verloop van een termijn van vijf jaar instelt sedert de datum van de definitieve beslissing waarbij de laatste tuchtstraf werd uitgesproken, indien de tuchtstraf waarvoor eerherstel wordt gevraagd feiten betreft die op het ogenblik van de aanvraag tot eerherstel niet meer op wettige wijze tuchtrechtelijk kunnen worden bestraft ?

Luidt het antwoord op de eerste vraag verschillend indien de tuchtstraf die voorwerp is van een verzoek om eerherstel feiten betreft waarop een deontologische norm werd toegepast die ook op het ogenblik van de toepassing ervan met de Europese regelgeving onbestaanbaar was ? »

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

Op 30 november 1994 werd H. Hoogstraten de tuchtstraf van definitieve intrekking van de hoedanigheid van accountant opgelegd wegens inbreuk op de nota van plichtenleer nr. 2 die elke vorm van reclame verbiedt. Op 13 september 1995 werd die beslissing in beroep bevestigd. De voorziening in cassatie hiertegen werd op 8 november 1996 verworpen.

Op 14 september 1999 diende de betrokkene bij de Commissie van beroep een aanvraag tot eerherstel in op grond van artikel 5, § 6, van de wet van 22 april 1999 betreffende de beroepstucht voor accountants en belastingconsulenten. Op 25 november 1999 werd zijn aanvraag bij verstek niet ontvankelijk bevonden omdat nog geen vijf jaar waren verstreken sedert de datum waarop de tuchtstraf definitief was geworden.

Op 8 december 1999 heeft de betrokkene verzet ingesteld tegen die beslissing. Hij betoogt dat zijn aanvraag tot eerherstel niet kon worden afgewezen omdat de termijn van vijf jaar niet in aanmerking mocht worden genomen. Tot staving daarvan voert hij aan dat de feiten waarvoor hem de hoedanigheid van accountant definitief werd ontnomen niet tuchtrechtelijk konden worden bestraft wegens strijdigheid van de toegepaste deontologische norm met de Europese regelgeving inzake vrije mededinging.

In haar verwijzingsbeslissing van 5 december 2000 merkt de Commissie van beroep op dat de eindbeslissing in de tuchtrechtspleging definitief is geworden en dat de inhoud ervan niet ter discussie kan staan. De procedure van eerherstel strekt er immers niet toe eerder getroffen beslissingen ongedaan te maken, maar biedt de mogelijkheid om voor de toekomst de gevolgen ervan buiten werking te stellen.

De Commissie van beroep is evenwel van oordeel dat het instellen van een termijn voor de aanvraag tot eerherstel impliceert dat gedurende die termijn de feiten die aan de straf ten grondslag liggen nog steeds tuchtrechtelijk kunnen worden bestraft. De straf zou er immers toe strekken de naleving van de geschonden norm in de toekomst te verzekeren. Volgens de Commissie van beroep bestaan er goede gronden om aan te nemen dat die feiten thans niet meer op wettige wijze kunnen worden bestraft. Zij werpt de vraag op of de tuchtrechtelijk gestrafte accountant daardoor niet gediscrimineerd wordt ten aanzien van andere accountants :

« Immers, indien het zo is dat een accountant de hoedanigheid van accountant niet als tuchtstraf kan worden ontnomen omwille van het enkele feit dat hij reclame gevoerd heeft, lijkt met het gelijkheidsbeginsel niet evident bestaanbaar dat een accountant eerherstel kan worden ontzegd wanneer het feit waarvoor hij tuchtrechtelijk werd bestraft het enkele feit betreft van publiciteit te hebben gevoerd, terwijl dit eerherstel de enige mogelijkheid biedt om die hoedanigheid opnieuw te kunnen verwerven. »

Alvorens uitspraak te doen, stelt de Commissie van beroep de hiervoor aangehaalde prejudiciële vragen.

III. De rechtspleging voor het Hof

Bij beschikking van 13 december 2000 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 30 januari 2001 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 13 februari 2001.

Bij beschikkingen van 6 februari 2001, 22 mei 2001 en 26 september 2001 heeft het Hof de zetel aangevuld respectievelijk met de rechters L. Lavrysen, J.-P. Snappe en E. Derycke.

Memories zijn ingediend door :

- het Instituut van de accountants en de belastingconsulenten, met zetel te 1050 Brussel, Livornostraat 41, bij op 14 maart 2001 ter post aangetekende brief;
- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 16 maart 2001 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 1 april 2001 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikkingen van 29 mei 2001 en 29 november 2001 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 13 december 2001 en 13 juni 2002.

Bij beschikking van 14 november 2001 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 5 december 2001.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 15 november 2001 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 5 december 2001 :

- is verschenen : Mr. M. Lebbe, advocaat bij de balie te Brussel, voor het Instituut van de accountants en de belastingconsulenten;
- hebben de rechters-verslaggevers L. Lavrysen en J.-P. Snappe verslag uitgebracht;
- is de voornoemde advocaat gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

A.1. De Ministerraad voert aan dat de prejudiciële vragen niet ontvankelijk zijn. Hij wijst erop dat de in het geding zijnde bepaling geen enkele verwijzing naar een reclameverbod bevat, maar op algemene wijze preciseert dat de aanvraag tot eerherstel niet kan worden ingediend dan wanneer vijf jaar verstreken zijn sedert de definitieve beslissing waarbij de laatste tuchtstraf werd uitgesproken. De beweerde schending van de Europese regelgeving zou haar oorsprong derhalve niet vinden in de in het geding zijnde bepaling maar in de nota van plichtenleer nr. 2, op grond waarvan de tuchtstraf is opgelegd. Het Hof is niet bevoegd om zich over die nota uit te spreken. Bovendien is het Hof niet bevoegd om zich over een schending van de Europese regelgeving uit te spreken. Ten slotte zouden de prejudiciële vragen nog onontvankelijk zijn omdat zij geen melding maken « van een mogelijke discriminatie, noch van een verschil in behandeling, noch van categorieën van personen wier behandeling zou moeten worden vergeleken ».

A.2. In ondergeschikte orde meent de Ministerraad dat de in het geding zijnde bepaling geen schending inhoudt van de Europese regelgeving en evenmin van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. De vrijheid van reclame zou niet absoluut zijn, maar zou zoals iedere vrijheid het voorwerp kunnen uitmaken van beperkingen. Bovendien, zo vervolgt de Ministerraad, bevinden accountants die het reclameverbod hebben overtreden zich in een situatie die objectief verschilt van die van accountants die een andere onregelmatigheid hebben begaan maar op dezelfde manier gestraft werden. Ten slotte zou het nieuwe tuchtselsel, doordat het de mogelijkheid tot het aanvragen van eerherstel instelt, gunstiger zijn dan het vorige tuchtselsel en om die reden niet als discriminerend kunnen worden beschouwd.

A.3. Het Instituut van de accountants en de belastingconsulenten zet in zijn memorie van tussenkomst allereerst uiteen dat het een belang heeft in de zaak voor de verwijzende rechter. Tegen de beslissing van de Commissie van beroep, die binnen de tussenkomende partij is georganiseerd, over een aanvraag tot eerherstel kan de tussenkomende partij een voorziening in cassatie indienen. Meer algemeen heeft de tussenkomende partij als opdracht toe te zien op de professionele rechtschapenheid van haar leden. De vraag of een aanvraag tot eerherstel ontvankelijk is, sluit nauw aan bij de vraag of de betrokkene kan worden geacht opnieuw de professionele rechtschapenheid te hebben.

A.4. Met betrekking tot de prejudiciële vragen doet de tussenkomende partij gelden dat zodra een tuchtrechtelijke veroordeling niet meer met een rechtsmiddel (verzet, hoger beroep, voorziening in cassatie) kan worden aangevochten, de veroordeelde de gevolgen van de tuchtstraf moet ondergaan, zelfs indien de veroordeling onwettig zou zijn of vanwege nieuwe normen of rechtspraak niet meer wettig zou kunnen worden uitgesproken. Geen enkele instantie is bevoegd om de gevolgen van een definitief geworden veroordeling teniet te doen. Op die regel is in het strafrecht enkel een uitzondering wanneer er een grond is van tenietgaan van de gevolgen van de straf of de veroordeling (verjaring van de uitvoering van de straf, genade, amnestie, eerherstel, uitwissing, herziening).

Eerherstel, zo betoogt de tussenkomende partij, strekt ertoe de uitvoerbare kracht van een tuchtbeslissing voor de toekomst te doen ophouden, ongeacht of die beslissing wettig is of nog wettig zou kunnen worden genomen. Indien de wetgever een onderscheid zou hebben gemaakt tussen wettige tuchtbeslissingen, onwettige tuchtbeslissingen en tuchtbeslissingen die op het ogenblik van de aanvraag tot eerherstel niet meer wettig zouden kunnen worden genomen, en voor de laatste twee in geen of in een kortere termijn voor de aanvraag tot eerherstel zou hebben voorzien, dan zou hij een nieuw soort rechtsmiddel hebben ingesteld, naast verzet, hoger beroep en voorziening in cassatie, waarbij de wettigheid van de beslissing kan worden aangevochten. De beslissing tot eerherstel is evenwel niet het resultaat van een rechtsmiddel, doch een gunst die aan de veroordeelde kan worden toegekend.

- B -

B.1. Artikel 5, § 6, van de wet van 22 april 1999 betreffende de beroepstucht voor accountants en belastingconsulenten bepaalt :

« 1° Alle minder zware tuchtstraffen dan de schorsing worden na het verstrijken van een termijn van vijf jaar, te rekenen vanaf de datum van de definitieve beslissing waarbij een tuchtstraf werd uitgesproken, uitgewist, op voorwaarde dat het lid in die tussentijd geen schorsing noch enige nieuwe sanctie opgelopen heeft.

2° Ieder lid van het Instituut dat een of meer tuchtstraffen heeft opgelopen, welke niet zijn uitgewist bij toepassing van 1°, mag bij de commissie van beroep, bedoeld in artikel 7, een aanvraag tot eerherstel indienen.

Deze aanvraag is slechts ontvankelijk op voorwaarde dat :

a) een termijn van vijf jaar is verlopen sedert de datum van de definitieve beslissing waarbij de laatste tuchtstraf werd uitgesproken;

b) betrokkene strafrechtelijk eerherstel heeft verkregen indien hij een tuchtstraf heeft opgelopen voor een feit dat tot een strafrechtelijke veroordeling aanleiding heeft gegeven;

c) een termijn van twee jaar is verstreken sedert de beslissing van de commissie van beroep is uitgesproken, ingeval deze een vorige aanvraag heeft afgewezen.

3° De toepassing van het bepaalde in 1° alsook de beslissing tot verlening van eerherstel, stelt voor de toekomst alle gevolgen buiten werking van de sancties waarop deze bepaling of deze beslissing toepassing vindt. »

B.2. De prejudiciële vragen strekken ertoe van het Hof te vernemen of artikel 5, § 6, 2°, van de wet van 22 april 1999 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt in zoverre het bepaalt dat een aanvraag tot eerherstel slechts ontvankelijk is op voorwaarde dat een termijn van vijf jaar is verlopen sedert de datum van de definitieve beslissing waarbij de laatste tuchtstraf werd uitgesproken wanneer de tuchtstraf waarvoor eerherstel wordt gevraagd betrekking heeft op feiten die op het ogenblik van de aanvraag tot eerherstel niet meer op wettige wijze tuchtrechtelijk kunnen worden bestraft (eerste vraag) of op feiten waarop een deontologische norm werd toegepast die ook op het ogenblik van de toepassing ervan met de Europese regelgeving onbestaanbaar was (tweede vraag).

B.3. De tuchtrechtelijk gestrafte accountants die een aanvraag tot eerherstel wensen in te dienen onderscheiden zich van de andere accountants doordat zij het voorwerp uitmaken van een definitieve tuchtrechtelijke veroordeling. Door het aanwenden van de rechtsmiddelen van verzet, hoger beroep en voorziening in cassatie hebben zij de wettigheid van de veroordeling kunnen laten toetsen. Zij dienen de gevolgen van de tuchtstraf te ondergaan, zelfs indien de veroordeling onwettig zou kunnen worden geacht.

Bovendien is het eigen aan een definitieve veroordeling dat zij niet opnieuw in het geding kan worden gebracht, zelfs wanneer door een latere wijziging van de toegepaste norm de feiten die tot de veroordeling aanleiding hebben gegeven niet langer strafbaar zouden zijn.

B.4. De aanvraag tot eerherstel is geen rechtsmiddel. De beslissing tot het verlenen van eerherstel maakt de tuchtstraf waarop zij van toepassing is niet ongedaan. Zij stelt slechts voor de toekomst alle gevolgen ervan buiten werking.

De aanvraag tot eerherstel kan door de wetgever aan ontvankelijkheidsvoorwaarden worden onderworpen, inzonderheid wat de wachttermijn betreft, die te dezen niet als onredelijk lang kan worden beschouwd. Het is daarbij zonder belang of de tuchtbeslissing waarvoor eerherstel wordt gevraagd wettig is of nog wettig zou kunnen worden genomen. Er anders over oordelen binnen de procedure van eerherstel zou de aanvraag ervan veranderen in een rechtsmiddel - naast verzet, hoger beroep en voorziening in cassatie - waarmee de wettigheid van de beslissing kan worden aangevochten.

B.5. De prejudiciële vragen dienen ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 5, § 6, 2°, van de wet van 22 april 1999 betreffende de beroepstucht voor accountants en belastingconsulenten schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet in zoverre het bepaalt dat een aanvraag tot eerherstel slechts ontvankelijk is op voorwaarde dat een termijn van vijf jaar is verlopen sedert de datum van de definitieve beslissing waarbij de laatste tuchtstraf werd uitgesproken.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 16 januari 2002.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

A. Arts